

УДК 347

В.К. Гіжевський
кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри державно-правових дисциплін,
проректор, декан юридичного факультету,
Університет економіки та права «КРОК»

І.С. Коновал
здобувач вищої освіти ступеня «магістр»,
Університет економіки та права «КРОК»

Контрафакція і піратство як правова проблема: шляхи вирішення

У статті досліджено проблему законодавства у сфері захисту об'єктів інтелектуальної власності через контрафакцію та піратство. Автори статті виклали суть проблеми в нормативних актах.

Ключові слова: захист об'єктів інтелектуальної власності, контрафакція, піратство.

В.К. Гижевский
кандидат юридических наук, профессор,
профессор кафедры государственно-правовых дисциплин,
проректор, декан юридического факультета,
Университет экономики и права «КРОК»

И.С. Коновал
соискатель высшего образования степени «магистр»,
Университет экономики и права «КРОК»

Контрафакция и пиратство как правовая проблема: пути решения

В статье исследована проблема законодательства в сфере защиты объектов интеллектуальной собственности через контрафакцию и пиратство. Авторы статьи отдельно изложили суть проблемы в нормативных актах.

Ключевые слова: защита объектов интеллектуальной собственности, контрафакция, пиратство.

V. Hizhevskyy
Phd In Law, Professor, Prorector,
Dean of the Faculty,
«KROK» University,
Professor of the Department of State and Legal Disciplines

I. Konoval
Graduate Student,
«KROK» University

Counterfeiting and Piracy as a Legal Problem: Solutions

In the article investigated the problem of legislation in the field of protection of intellectual property objects through counterfeiting and piracy. The author of the article separately found out the problem in normative acts.

Keywords: *protection of intellectual property, counterfeiting, piracy.*

Постановка проблеми

Проблеми контрафакції та піратства є одними з найпоширеніших у сфері захисту об'єктів прав інтелектуальної власності, оскільки вони зачіпають як авторське право, так і права винахідників корисних моделей.

Зазначені питання вчені порушують на кожному міжнародному форумі. У статті висвітлюються прогалини у законодавстві України щодо піратства та контрафакції, зазначається, що їх можна позбутися за допомогою поправок до деяких законодавчих актів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Серед науковців, які вивчали і досліджували питання контрафакції та піратства, існує думка, що законодавство України щодо захисту об'єктів інтелектуальної власності потрібно вдосконалити. Більшість вчених у своїх роботах приділяли увагу проблемам піратства та контрафакції, серед яких можна виділити Авдєєву Г.К., Чванкіна В.А., Мазіну О.О., Ткачова М.М.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

В період реформ української держави є актуальним вивчення досвіду зарубіжних країн, пов'язаного з реформами законо-

давства у сфері захисту об'єктів інтелектуальної власності, постановки проблем контрафакції і піратства. Не останню роль відіграє саме міжнародний досвід, який потрібно використовувати на теренах України. Тому автори статті звернули особливу увагу на процедуру боротьби з контрафакцією та піратством, шляхи вирішення даної проблеми.

Формулювання цілей статті

Метою статті є дослідження питання контрафакції та піратства як правової проблеми, а також шляхів вирішення цього питання.

Виклад основного матеріалу дослідження

Для того, щоб розкрити поставлені питання, необхідно заглибитися саме у визначення понять «контрафакція», «піратство».

Поняття «контрафакція» в законодавстві України не використовується, замість нього використовуються терміни «фальсифікація», «підробка» та ін.. Взагалі поняття «контрафакція» іноді можна сплутати з поняттям «підробка». Але таку плутанину досить легко пояснити – як уже зазначалося, в нормативних актах України не використовують дане поняття, оскільки воно дуже важко запам'ятовується. Наша

законодавча база, а саме Цивільний кодекс України, Кримінальний кодекс України та інші законодавчі акти тісно пов'язані з Конституцією України, в якій використовуються терміни «підробка», «фальсифікація» [2, ст. 321-1].

Поняття «піратство» прийшло до сьогоденних законів з давніх часів, коли з'явилося мореплавання. За своєю природою піратство – один із найбільших злочинів у сфері інтелектуальної власності. Першою чергою це пов'язане з тим, що у XIV-XVI сторіччях ніхто не звертав уваги на авторів, винахідників корисних моделей\промислових зразків, оскільки вважалося, що всі винаходи – надбання Бога. У наш час термін «піратство» набув широкого розуміння з появою мережі Інтернет.

У Середньовіччі вважалося, що результат роботи винахідників – надбання темних сил. Тоді майже всі винахідники, художники були під контролем церкви, окрім великого митця – Леонардо да Вінчі. Він розробив прототип літального апарата, але не зміг його запатентувати. Через декілька століть брати Райт, використавши схему да Вінчі, розробили і запатентували літальний апарат.

В Італії доби Відродження можна було захистити свою роботу від піратського копіювання за допомогою спеціальної грамоти, яку видавали старости у містах. Одним із способів захисту був (і залишається) підпис. Якщо автор, винахідник, художник ставить підпис на творі, то в такий спосіб начебто підписує певного виду договір про передачу виключних майнових прав на об'єкт інтелектуальної власності.

З розвитком технологічного прогресу, а саме появою друкарських машинок, влада багатьох країн тодішньої Європи почала друкувати законодавчі акти щодо захисту авторських прав.

Одним із міжнародних актів, який почав захищати права авторів на їхні твори, стала Бернська конвенція 1886 року, яка передбачала захист авторів літературних та художніх творів. Минав час, більшість авторів, які писали твори наприкінці XVIII – на початку XIX століть, могли захистити себе за допомогою Бернської конвенції,

але не можна відкидати того факту, що, крім Бернської конвенції, були прийняті й інші конвенції, які захищали не тільки авторів, а ще винахідників, торгові марки, знаки для товарів і послуг.

Європейський ринок товарів і послуг не стоїть на місці, він постійно розвивається, оскільки законодавство більшості країн Європейського Союзу жорстко контролює захист об'єктів інтелектуальної власності.

1952 рік став переломним не тільки для Європи, а й для Сполучених Штатів Америки, які дуже довго напружували поправки до Конституції 1787 року. Була прийнята Всесвітня конвенція про авторське право 6 вересня 1952 року в Женеві (Швейцарія).

Відтоді, як дану конвенцію підписали більшість країн Європи, Радянський Союз, почалася активна боротьба з піратством. Якщо взяти за приклад Радянський Союз, і зокрема Українську Радянську Соціалістичну Республіку, то в тій державі проблеми піратства не існувало, оскільки була жорстка цензура щодо написання літературних та художніх творів. Проблем контрафакції також не було, натомість була проблема контрабандних товарів. Проте ототожнювати контрафакцію і контрабанду неправильно [4, с. 264].

Повертаючись до сьогодення, слід звернути особливу увагу на проблеми піратства і контрафакції в Україні. Проблема з'явилася тоді, коли й перші Інтернет-провайтери, які закріпилися на ринку послуг України на високому рівні. Якщо у Європі і Америці з появою Інтернет мережі були внесені декілька поправок до законодавчих актів, то в Україні протягом 1997-2003 рр. не було закладене поняття інтелектуального піратства [7, с. 100].

У США існує організація, яка захищає права авторів в Інтернеті. Таким чином США вирішили проблему інтелектуального піратства. Тепер кожна людина може зайти на сайт організації, знайти твір автора, виокремити необхідну статтю або завантажити певну літературу абсолютно безкоштовно.

На теренах нашої держави проблема контрафакції почала рости в останні

5-6 років. Якщо говорити про проблему контрафакції 2011 року, то тоді не було стільки контрафактної продукції, скільки є зараз. В першу чергу це стосується саме контрафактних (фальсифікованих) торгових марок, знаків для товарів та послуг, контрафактних товарів, ліків. Статистика показує, як, порівняно з 2009 роком (1 піратський товар на 100 авторських), зріс рівень появи піратської продукції в мережі Інтернет у 2017 році (15 товарів з кожної сотні завантажується в Інтернет піратським способом). Піратство, контрафакція мають місце не тільки у виробництві товарів, а й у розробці програмного забезпечення, створенні аудіо-візуальних творів, продукуванні фонограм, відеограм, комп'ютерних та інтегральних мікросхем [8, с. 27].

Технологічний прогрес не стоїть на місці. Розробники програмного забезпечення намагаються створити такий захист своєї продукції, який неможливо зламати. Пірати і виробники контрафакту не відстають від тенденцій сучасності. Хакери-пірати зламують електронний захист, виробники контрафакту використовують більш сучасні методи виготовлення неякісної продукції [9, с. 208].

Виготовлення контрафакту кримінально каране діяння, за яке передбачено кримінальну відповідальність, про що не завжди знають виробники контрафакту. Виробникам потрібна лише вигода з продажу цих товарів, їм байдужі люди, які купують лікарські препарати, продукти харчування, легкої промисловості.

Якщо ж мова зайшла про лікарські препарати, то необхідно вказати і той факт, що ринок лікарських препаратів – один із найбільш фальсифікованих і небезпечних. Лікарські препарати, які виготовляються на спеціалізованих фабриках, мають певний міжнародний стандарт. Дані препарати використовуються для лікування людей, а контрафактні препарати не тільки калічать, відомі летальні випадки, що наставали в результаті прийому неякісних препаратів. Підробки існують, починаючи з найпростіших і дешевих препаратів і закінчуючи дорогими, такими, скажімо,

що призначаються для лікування серцево-судинних захворювань [5, с. 90].

Ринок контрафактних товарів заповнив Україну, починаючи з 2003 року, і в сьогодні досяг найбільшого розвитку. Стосується це першою чергою ринку піратських дисків із фільмами, ринку комп'ютерного програмного забезпечення, комп'ютерних ігор.

Ринок програм, пов'язаних з комп'ютерами, один із найприбутковіших тіньових ринків. У продавців та виробників немає ліцензії на виготовлення копій таких програм. Пов'язано це з тим, що виробники ліцензійної продукції правлять велику ціну за товар, чим окупають кошти, витрачені на ліцензування, розробку і заробітну плату своїм співробітникам [6, ст. 10].

Отримання ліцензії на розповсюдження програмного забезпечення, музики, фільмів – коштує надто дорого, ніж виготовлення його піратської версії. Зрозуміло, що європейці звикли купувати ліцензії, оскільки купівля ліцензії дає своєчасну підтримку від технічного відділу компанії. Купуючи ліцензійний товар, європейці підтримують свого виробника. Стимулююча функція ліцензії надихає розробника виготовляти більш якісну продукцію [10, с. 168].

Щодо піратства в авторському праві, то добрим прикладом є Євробачення 2017 року. Організатори Євробачення 2017 у Києві використали у незаконний спосіб персонаж дитячих казок Астрід Ліндгрєн «Пригоди Карлсона». Відповідно до норм Всесвітньої конвенції про авторське право, використовувати таких персонажів можна лише після того, як сплине чинність авторського права на літературного героя – 75 років. За що юридичний відділ шведської компанії Saltkrakan подав позов проти каналу, який розробив відеоролик.

Усі приклади стосуються піратства і контрафакції як такої проблеми, що потрібно вирішувати. З даного питання Україні потрібно інтегруватись у Європейський Союз, який з успіхом бореться з контрафакцією і піратством.

Наших громадян потрібно не тільки інформувати щодо проблем контрафакту і

піратства, а й привчати не послуговувати-ся тіншовим ринком фальсифікованої продукції, купувати лише ліцензійні товари, щоб тим самим підтримувати виробника.

Висновки

Отже, проблема контрафакції і піратства належить до правових питань:

1. Збільшення кримінальної та адміністративної відповідальності за виготовлення і розповсюдження контрафактної і піратської продукції.

2. Збільшити правосвідомість громадян у сфері захисту об'єктів інтелектуальної власності [1, ст. 54].

3. Провести низку реформ, пов'язаних з контрафакцією і піратством у сфері інтелектуального права.

4. Залучити професійних співробітників та експертів, які підтверджуватимуть або спростовуватимуть факт авторства у спірних питаннях.

Щодо спеціалізованого органу. У Верховній Раді України зареєстровано законопроект про створення Вищого спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності.

На нашу думку, врахування даних пропозицій не тільки підвищить рівень правосвідомості громадян, але й навчить їх використовувати в подальшому ліцензійні товари. І надалі призведе до повного викорінення контрафактної і піратської продукції з ринку України. З іншого боку, ці заходи сприятимуть наповненню бюджету нашої країни, адже сьогодні більшість коштів, з тіншового ринку продаж контрафактної та піратської продукції, проходить повз бюджет. Існування ринку контрафактної продукції надзвичайно погано позначається на економіці та репутації нашої держави [3, с. 117].

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
3. Проблема піратства та поширення контрафактної продукції в Україні: сучасний стан та шляхи попередження / Н.Б. Шуст, Т.В. Корженівська // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2017. – № 1. – С. 115-120.
4. Про співвідношення понять «контрафактні товари» та «фальсифіковані товари» / Д.Д. Позова // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 68. – С. 256-262.
5. Ринок контрафактної продукції в системі неформальної економіки / М.М. Ткачов // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Сер. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2013. – № 22. – С. 89-95.
6. Закономірності формування і розвитку ринку піратської і контрафактної продукції / Н.С. Вавдюк, В.Ю. Іванчук // Економічний форум. – 2016. – № 2. – С. 5-12.
7. Інтелектуальне піратство як один із різновидів кримінально-караного діяння у сфері порушення авторського права і суміжних прав / О.С. Яра // Публічне право. – 2014. – № 1. – С. 99-105.
8. Проблеми кваліфікації піратства у сфері авторського права та суміжних прав / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2012. – № 4. – С. 25-32.
9. Комп'ютерне піратство: шляхи подолання та міжнародний досвід боротьби з ним / А.А. Бакала // Часопис цивілістики. – 2016. – Вип. 20. – С. 207-210.
10. Правові засади участі України у міжнародній боротьбі з піратством / О.В. Святун // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – Вип. 95(1). – С. 167-169.